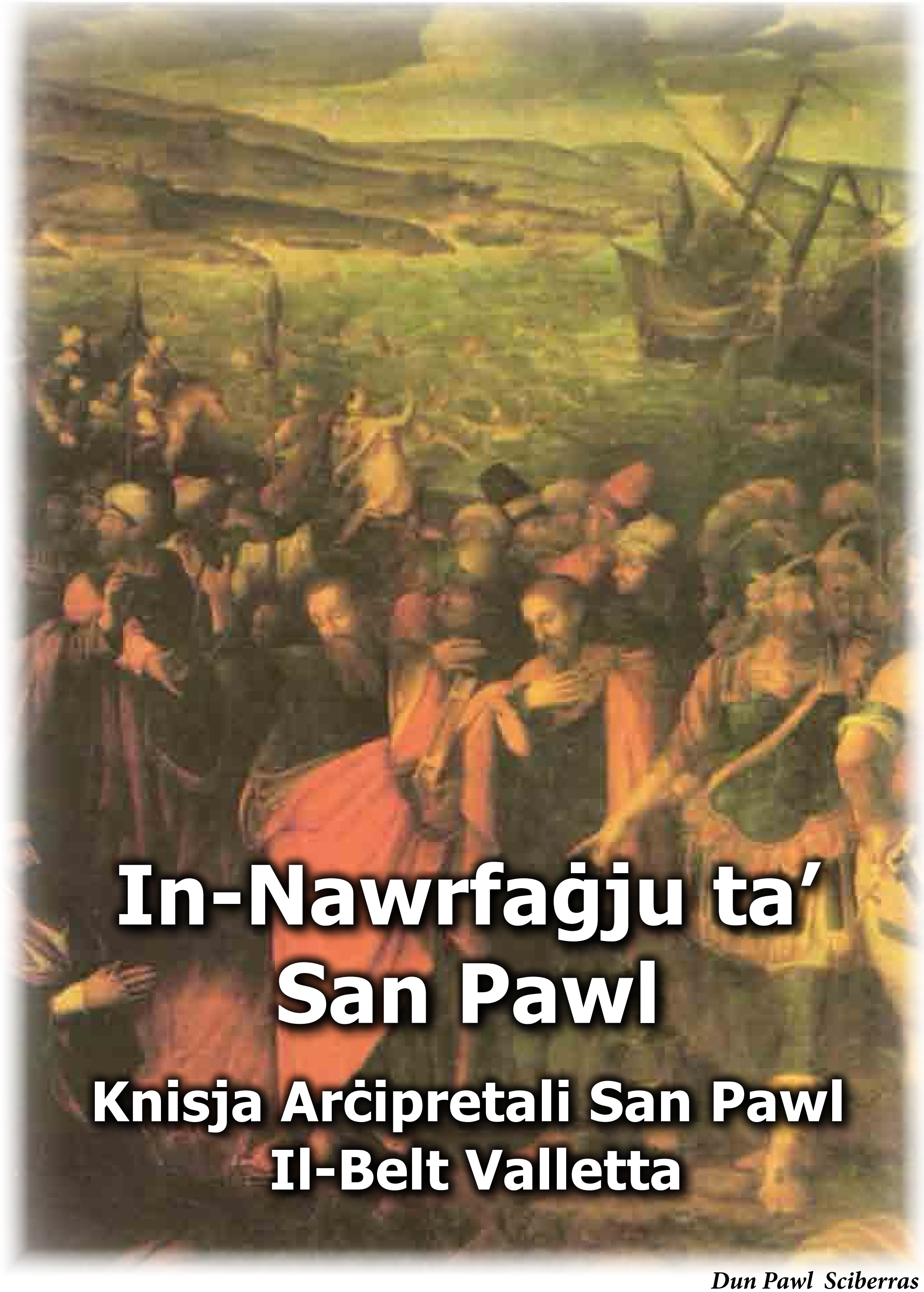

In-Nawrfaġju ta' San Pawl

Knisja Arċipretali San Pawl Il-Belt Valletta

Dun Pawl Sciberras

"In-nies tal-gżira ġabu ruħhom tajjeb magħna" (Atti 28,2)

Il-kwadru titulari ta' San Pawl tal-Belt huwa opra ta' Matteo Perez d'Aleccio, li għex bejn l-1547 u l-1616. Kien ikkummissjonat lill-pittur fl-1579 u tlesta s-sena ta' wara, fl-1580. Il-kwadru tħallas mill-Isqof ta' Malta, Tumas Gargallo, u mill-Kapitlu tal-Katidral, li tawh

bħala rigal lill-ewwel knisja parrokkjali ta' San Pawl il-Belt, minn fejn aktar tard għadda għall-knisja arċipretali ta' llum. Minħabba f'hekk kellu jiċċekken miż-żewġt ignub. Il-kwadru titulari huwa stil Rinaxximentali tardiv, u għalhekk ta' importanza kapitali għall-istorja ta' l-arti f'Malta. Bħala stil influwenza ħafna lil dawk li meddew idejhom biex ipittru x-xena tan-nawfraġju ta' San Pawl f'Malta.

Il-kwadru jinqasam f'żewġ xeni: dik ta' quddiem turi l-bosta nies mill-ġifen li waslu l-art. Ċentrali hija l-figura ta' Pawlu, liebes il-mantar aħmar, jaqta' fost il-kuluri aktarx monokromatiċi tal-bqija tat-titular, għajr għall-ftit kuluri iktar ċari ta' Publju, l-Prinċep tal-gżira, u taċ-ċenturjun Ġulju, it-tnejn libsin ta' suldati Rumani.

Fl-ispazju aktarx għeri tax-xena ta' wara jidher il-ġifen jitħabat waħdu u jitfarrak mal-blat. Ix-xini, simbolu ta' l-ivjaġġar tal-bniedem, li mhux kuntent li jterraq fuq l-art, irid jimraħ saħansitra fuq l-ibħra biex jasal f'artijiet imbiegħda. Ktieb il-Għerf jagħtina silta li tinqara fil-Liturġija tas-Solennità tan-Nawfraġju ta' l-Appostlu Missierna San Pawl, nhar l-10 ta' Frar: "Imma l-providenza tiegħek, Missier, tmexxih (lill-bniedem); għax int ftaħt għalih triq fil-baħar ukoll, u mogħdija bla periklu qalb l-imwieġ. Hekk turi li int tista' teħles minn kull tiġrif, biex ukoll min ma jifhimx jista' jbaħħar" (14,3-4). Il-pittur Perez d'Aleccio, f'dan is-simbolu ried iġib kuntrast, waqfa, anzi! Il-vjaġġ tal-bniedem kellu jieqaf biex tidħol l-inizjattiva tal-Providenza Divina, fil-persuna ta' Pawlu, l-Appostlu ta' Kristu Ġesù, "il-priġunier tal-Mulej" (Efes 4,1). Dak li hu uman jisfaxxa u jintemm. Dak li kien sejjer lejn Ruma pagana, jieqaf biex jiftaħ it-triq għal xi ħaġa ġdida li hi l-Evanġelju lill-Barbaroi, lill-barbari. Luqa, hekk isejħilhom lill-abitanti tal-gżira li laqgħet lil Pawlu u 'l sħabu: "In-nies tagħha (barbaroi) ġiebu ruħhom magħna bi ħlewwa li ma bħalha." (Atti 28,2.4) Ilsien

1.

Il-kwadru jinqasam f'żewġ xeni:

dik ta' quddiem (1) - turi l-bosta nies mill-ġifen li waslu l-art

ix-xena ta' wara (2) - jidher il-ġifen jitħabat waħdu u jitfarrak mal-blat

2.

3.

4.

5

in-nies tal-gżira ta' Malta la kien il-Latin u lanqas il-Grieg. Għal dawk li kienu jitkellmu b'dawn iż-żewġ ilsna, ilsien il-Maltin kien idoqqilhom donnu tgedwid: bar-bar-bar, appuntu, dawk Barbari! Imma l-ħlewwa li wrew ma' dawk li raw l-għarqa, Luqa lanqas iħalliha għaddejja bla msemmija!

Jgħaqqdu l-ġifen u x-xena ta' wara, bil-ġifen jitfarrak mal-blat, (3) max-xena ta' quddiem, il-pittur jagħtina aktar priġunieri mill-ġifen jaqsmu l-baħar lejn l-art: donnhom mit-tifrik tal-paganeżmu għall-art samma tal-fidi fl-Evanġelju. Fl-istess ħin, il-lanza taċ-Ċenturjun Ġulju (4) wkoll tgħaqqad lil dawk fuq l-art mal-ġifen. Is-setgħa ta' Ruma, murija fil-ġifen, li kien sejjer mgħobbi bil-priġunieri lejn il-Belt-ċentru tad-dinja magħrufa dak iż-żmien, ma setgħetx teħilsu mill-qilla tal-maltemp. Kienet il-qawwa ta' Alla fil-persuna ta' Pawlu, l-Appostlu ta' Ġesù Kristu, li ħeles lill-priġunieri minn mewta żgura u lill-abitanti tal-gżira mill-mard li aktar tard fejjaq. Il-pittur ried inissel fina dan il-kuntrast meta tana l-figura prominenti ta' Publju, , li missieru ġie mfejjaq mid-disenterija minn Pawlu nnifsu, hekk kif ġie milqugħ minn Publju fl-oqsma tiegħu, u żammhom għandu għal tlett ijiem. Ix-xena ta' wara tagħti wkoll l-għoljiet ta' Malta u l-baħar imqalleb. L-Iskrittura tfisser bħala simbolu tal-ħażin u tal-vojt il-baħar u l-ilmijiet imqallba. Id-dulluvju ta' żmien Noè jgħarraq il-ħażen tan-nies, l-ilma tal-Baħar tal-Qasab jordom taħtu l-eżerċtu tal-Fargħun ta' l-Eġittu, simbolu tal-ħażin li joħodha kontra Alla fil-Poplu tiegħu. Permezz ta' l-Evanġelju, l-bniedem jeħles mill-għarqa fil-ħażin biex jitla' fuq l-art soda tal-fidi.

Fix-xena prinċipali ta' quddiem jidher l-Isqof Tumas Gargallo (5), benefattur tal-kwadru u iktar u iktar isqof tal-gżira, għarkupptejh quddiem l-Appostlu tal-Ġnus u predeċessur tiegħu fis-Suċċessjoni Apostolika. Fuq in-naħa l-oħra ta' Pawlu jidhru l-Prinċep tal-gżira ta' Malta, Publju, u ċ-ċenturjun Ġulju. Ix-xena taqbad donnha f'ritratt il-mument meta Pawlu jeħles mill-għarqa, jitla' l-art, u jfarfar il-lifgħa tal-mewt fin-nar (5). Fl-ittra lill-Kolossin, jitlob li jkun jista' jsib dejjem aktar nies li lilhom jista' jwassal l-Evanġelju: fuq il-gżira ta' Malta, fejn wasal nawfragat mill-qilla tal-baħar, il-Maltin kienu minn dawk li għalihom dik it-talba nstemgħet: "Itolbu wkoll għalina, biex Alla jiftħilna l-bieb għall-kelma u nxandru l-misteru ta' Kristu, li minħabba fih jien marbut bil-ktajjen" (Kol 4,3); u lil wieħed mill-ixirka miegħu fix-xandir ta' l-Evanġelju, Timotju, jgħidlu: "Għalih jien qiegħed inbati sa l-irbit tal-ktajjen bħallikieku għamilt xi delitt. Imma l-kelma ta' Alla m'hijiex marbuta" (2Tim 2,9).

F'idu x-xellugija Pawlu jżomm tajjeb il-Ktieb Imqaddes ta' l-Evanġelju (6), waqt li Publju jindika bis-saba' l-werrej ta' idu l-leminija x-xena tal-lifgħa nieżla fin-nar.

Il-kwadru m'hux drammatiku

bħal fil-każ ta' kwadri tan-Nawfraġju Barokki oħra: juri xena bl-inqas dettalji possibbli. Il-ġesti ta' l-idejn u tal-persuna ta' xi wħud minn dawk li jdawru lill-Appostlu jindikaw il-mument meta qegħdin jistagħġbu bil-persuna ta' Pawlu (7), li, għalkemm jeħles mill-għarqa, id-destin ma jaħfirhilux, għax jiġi migdum mil-lifgħa. Luqa jiddeskrivi b'finezza ta' kittieb għaqli din ix-xena, u wieħed li aktarx kien preżenti, mhux l-iktar f'dak li kien qiegħed jiġri minn barra, daqskemm il-ħsus tal-qalb u l-moħħ ta' dawk ta' madwaru: "In-nies tal-gżira, kif raw il-lifgħa mdendla ma' idu, bdew jgħidu wieħed lill-ieħor: 'Dan ir-raġel żgur xi qattiel, għax għad li ħelisha mill-baħar, il-Ġustizzja ma ħallitux jgħix' (Atti 28,4). Bħalma għamel fl-Arjopagu ta' Ateni, nistgħu nissoponu li Pawlu jsib ix-xoqqa f'moxtha biex it-twemmin ta' l-abitanti tal-gżira f'alla tal-Ġustizzja, idawru fit-twemmin fil-ġustizzja ta' Alla Wieħed, li anke lilhom, pagani, jrid li jsalvaw. Luqa kien kiteb fl-Atti: "Hekk ordnalna l-Mulej, 'Jien għamiltek dawl tal-ġnus, biex twassal is-salvazzjoni sa truf l-art'" (13,47). Pawlu, taħt arrest domiċiljari, u fi tmiem ir-rakkont ta' l-Atti, jgħid lill-kapijiet tal-Lhud f'Ruma: "Kunu afu dan, mela, li Alla bagħat din is-salvazzjoni tiegħu lill-pagani; u huma jisimgħu" (Atti 28,29). Semgħu tassew il-pagani Maltin il-kliem ta' l-Evanġelju mwassal lilhom minn Pawlu!
Il-figura ta' l-Evanġelista u awtur tal-Ktieb ta' l-Atti ta' l-Appostli, Luqa, jidher sewwa sew ħdejn Pawlu, , f'qagħda ta' adorazzjoni u aċċettazzjoni tal-misteru, kuntrastanti għall-bqija ta' dawk li jassistu mistagħġba għax-xena, ħlief għall-figura ta' l-Isqof għarkupptejh. L-istagħġib, fl-Iskrittura kollha, imma l-iktar f'Luqa, huwa għelm ċar ta' min jilqa' l-misteri ta' Alla b'fidi u umiltà. Luqa jidher iwieżen lil Pawlu bl-attenzjoni u bl-appoġġ tiegħu. Donnu l-artist ried li kif fl-Iskrittura l-Kanoni tat-Testment il-Ġdid iwieżen u jissanzjona l-Ittri ta' San Pawl billi jqiegħed l-Atti qabilhom, hekk Luqa jxierek lil Pawlu f'dan il-vjaġġ.

Il-folla li ddawwar lil Pawlu hija ferm ikbar minn fi kwadri oħra, u lill-Maltin turihom imlibbsa t-turban Għarbi. Il-Maltin jidhru libsin ilbies aktarx eżotiku (8). Il-folla ma tidhirx ikkonċentrata biss fuq Pawlu u l-lifgħa mfarfra minnu fin-nar, imma pjuttost tgħaddi l-kummenti tal-konklużjoni tagħhom lil xulxin.

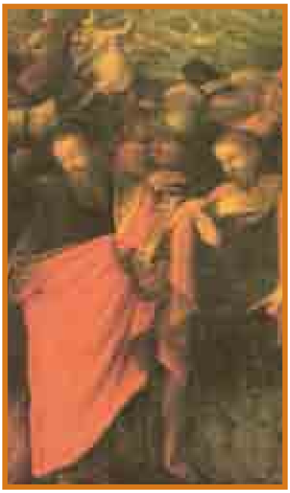

6.

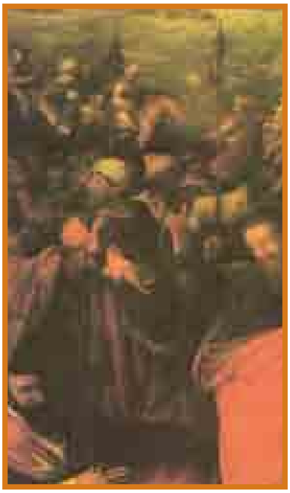

7.

8.